

6. Основні напрямки покращення торговельного обслуговування населення Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.kharkivoda.gov.ua/>>.
7. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://me.kmu.gov.ua/>>.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Костинська, Н.М. Корецька, Ю.О. Федоренко, 2012.

УДК 223.32/685

І.О. Жувагіна, асп. (ХДУХТ, Харків)

Г.І. Обуховська, ст. викл. (ППІ НУК ім. адм. Макарова, Первомайськ)

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено питання сучасного стану інвестиційного клімату країни та проаналізовано основні теоретичні аспекти щодо впливу іноземного інвестування на стан промислових підприємств.

Исследованы вопросы современного состояния инвестиционного климата страны и проанализированы основные теоретические аспекты относительно влияния иностранного инвестирования на состояние промышленных предприятий.

The issues regarding the current state of the country's investment climate and analyze the main theoretical aspects of the impact of foreign investment in the state of the industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Багатогранний зміст сучасної політики іноземного інвестування як економічної категорії визначає широкий спектр форм, що свідчать про необхідність їх наукового обґрунтування. Усі вони мають право на існування в практичному, а особливо в науковому план, тому що дозволяють детальніше й глибше проводити аналіз інвестицій із метою підвищення ефективності їх використання. Як показує світовий досвід, тільки масштабні інвестиційні процеси дозволяють не лише зупинити спад економіки й поживити виробництво, а й створити умови для вирішення іншого, більш складного завдання, проведення глибокої структурної перебудови народного господарства країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Активізація інвестиційної діяльності на підприємствах України є чи не найпроблематичнішим завданням вітчизняної економіки. Різні теоретичні та практичні аспекти активізації іноземної інвестиційної діяльності щодо розвитку вітчизняного підприємництва досліджували провідні вчені України та зарубіжних країн, зокрема: Л.Дж. Гітман, А.Ф. Гойко, В.М. Гриньова, М.Д. Джонко, А.Б. Ідрісова, Дж.М. Кейнс, В.В. Ковальова, І.В. Ліпсіца, П.А. Орлова, А.А. Пересада, П.С. Рогожин, В.Я. Шевчук та ін.

Ураховуючи значний досягнутий рівень наукового обґрунтування з питань залучення іноземного капіталу з-за кордону в сучасну господарську діяльність промислових підприємств, слід зазначити недостатність комплексного системного дослідження щодо впливу іноземного інвестування на розвиток сучасного підприємництва та розробки конкретних заходів держави, стосовно його активізації, що й зумовило актуальність подальших наукових пошуків.

Мета та завдання статті. Метою даної статті є дослідження впливу іноземного інвестування на розвиток сучасних промислових підприємств, а також зазначення проблем, які не дають достатніх можливостей для реалізації всього потенціалу нашої економічної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення стійкого зростання вітчизняної економіки є одним із пріоритетних завдань сьогодення. Його вирішення можливе за умови формування конкурентоспроможних підприємницьких структур, здатних зайняти місце в глобалізованому, складному, динамічному та взаємопов'язаному економічному просторі. У наш час не менш важливим та актуальним питанням розвитку світового господарства залишається розвиток інвестиційної діяльності, зокрема залучення та використання іноземних інвестицій, оскільки в умовах глобалізації національний економічний розвиток залежить від здатності ефективно використовувати не лише традиційні, але й інтернаціоналізовані ресурси та чинники виробництва постіндустріального суспільства. Це, у свою чергу, забезпечується за умови реалізації моделей відкритої економіки, адаптованих до внутрішніх особливостей та зовнішнього еволюційного середовища. Міжнародне інвестування відіграє в цьому випадку провідну роль. Воно формує канали передачі фінансових і матеріальних ресурсів, науково-технологічних і організаційно-економічних інновацій на новітній інформаційній основі [1].

Майже всі країни світу спрямовують свої зусилля на підвищення інвестиційної привабливості іноземних інвестицій та збільшення їх обсягів у національну економіку. Потреба в активізації інвестиційної

діяльності в Україні з урахуванням сукупних інвестиційних інтересів усіх господарюючих суб'єктів і стратегічних цілей є основою соціально-економічного розвитку, тому доцільно виділити та розглянути найбільш дієві інструменти стимулювання іноземної інвестиційної діяльності в державі та господарській діяльності сучасних промислових підприємств.

Для економіки України протягом тривалого часу був характерним період зниження обсягу капітальних вкладень в основні засоби, що стало причиною посилення тенденцій для фізичного старіння основних засобів та уповільнення темпів відтворювальних процесів у промисловості, у тому числі й харчовій. Обмеженість інвестиційних ресурсів зумовила уповільнення темпів простого відтворення в промисловості. Така ситуація стала причиною втрати конкурентоспроможності підприємствами галузі та наповнення ринку харчових продуктів товарами іноземних товаровиробників. Така тенденція зберігалась протягом тривалого часу, і лише нещодавно стали відбуватись позитивні зміни: поступове нарощування інвестицій, зміна їх структури. Але темпи нарощування інвестицій і зараз залишаються недостатніми.

Період перебудови економічних відносин, поступового входження в ринкові умови господарювання характеризувався обмеженістю інвестиційних можливостей промислових підприємств, не дивлячись на те, що підприємства промислової галузі є одними з найбільш інвестиційно привабливих. Про це свідчить той факт, що обсяги іноземного інвестування станом на 01.01.2011 р. склали 4,3% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України, у тому числі 13,6% у промисловість (табл.) [2].

Варто зазначити, що, не дивлячись на постійне зростання абсолютного значення іноземних інвестицій у виробництво продуктів харчування, напоїв та тютюнових виробів (за 2002-2010 рр. обсяг прямих іноземних інвестицій збільшився більше ніж удвічі), питома вага їх у загальних обсягах інвестицій у промисловість поступово зменшується (рис.), що свідчить про уповільнення темпів інвестування в харчову промисловість порівняно з темпами нарощування обсягів іноземного інвестування в промисловість у цілому. Уже за даними I півріччя 2011 р. можна простежити значні інвестиційні вкладення в економіку України в цілому, але приросту інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів майже не спостерігається, показник у загальному обсязі прямих інвестицій промисловості досягнув найнижчого рівня – 13,6% [3].

Таблиця – Прямі інвестиції в Україну за видами економічної діяльності станом на 2011 р.

Показник	Обсяг інвестицій на			
	01.01.2011		01.07.2011	
	млн доларів США	% до загального підсумку	млн доларів США	% до загального підсумку
Усього	44753,3	100,0	47205,7	100,0
У тому числі				
Уся промисловість	13984,3	31,2	14841,6	31,4
Переробна	12459,8	27,8	13035,0	27,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	1858,7	4,1	2023,4	4,3

Можливість залучення іноземного капіталу підприємствами визначається спрямованістю інвестиційної політики держави. Сучасний стан інвестиційної політики в Україні характеризується наступними чинниками:

- неефективністю роботи традиційних ринкових джерел інвестиційної діяльності внаслідок деформованої інфраструктури фінансового ринку;

- зростанням фінансових та комерційних ризиків під час здійснення інвестицій у реальний сектор економіки;

- відсутністю державної мотиваційної складової інвестиційної політики, спрямованої на підвищення інвестиційної активності учасників інвестиційного процесу, та створенням сприятливого інвестиційного клімату в країні;

- вкладанням коштів у інвестиційні проекти з незначним терміном повернення інвестицій, що забезпечують короткострокову прибутковість;

- відсутністю державної регуляторної політики інвестиційної діяльності (високий ступінь корумпованості, відсутність прозорої та стабільної законодавчої влади, стимулювання державою інноваційного

спрямування інвестицій, державних фінансових та юридичних гарантій);

– здійсненням інвестицій за рахунок власних джерел фінансування (амортизація, частина прибутку).

Саме невирішеність цих проблем зумовила пошук підприємствами самостійних шляхів щодо забезпечення потреб здійснення відтворувальних процесів на них, що стало причиною залучення іноземного капіталу.

З огляду на вищезазначене, варто виокремити системний підхід, що дозволяє вичерпно проаналізувати рівень активності іноземних інвестиційних процесів за допомогою двох характеристик: інвестиційної динаміки та інвестиційного клімату, які у свою чергу, включають низку більш детальних показників, а саме: динаміку прямих інвестицій в Україну, динаміку прямих інвестицій в Україну з країн ЄС, динаміку капітальних інвестицій, динаміку інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності; оцінку бізнес-середовища в Україні за критерієм захисту іноземних інвесторів, рівень оподаткування прибутків підприємств, рейтинг захищеності прав власності в Україні та ін.

Для проведення вищезгаданих заходів щодо активізації інвестиційних процесів на підприємствах України спочатку треба здійснити їх аналіз за схемою «згори–вниз», починаючи з мегарівня (рівня країни) із метою дослідження характеру та стану інвестиційного клімату країни. Потім необхідно виконати так званий індустріальний аналіз макрорівня – специфічних секторів (регіонів, галузей) і завершити мікрорівнем – оцінкою фінансового та економічного стану підприємства. Покращити рівень активності інвестиційних процесів на підприємствах можна лише за умов проведення заходів на всіх рівнях господарювання.

Розглянемо детальніше ці заходи. На рівні країни повинно виконуватися наступне: збільшення обсягів державного інвестування в разі посилення його цільової спрямованості, заохочення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання шляхом створення плану дій щодо формування сприятливого інвестиційного клімату та впровадження під час прийняття Податкового кодексу України дієвих податкових та амортизаційних стимулів інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Таким чином, треба ще раз акцентувати увагу на тому, що інвестиції – це запорука зростання економічного розвитку будь-якої країни. Тому заходи щодо активізації інвестиційних процесів на підприємствах, а за необхідності й залучення капіталу з-за кордону, повинні

проводитися на всіх рівнях господарювання. Лише узгоджені та взаємодоповнюючі дії керівництва різної ієрархії зможуть привести до підвищення рівня активності інвестиційної діяльності підприємств.

Для активізації припливу капіталу з-за кордону, щоб поліпшити загальний стан національної економіки, необхідно здійснити певні заходи, а саме:

- науково узагальнити пріоритетні напрями інвестування відповідно до державних інтересів, програмних цілей національного відродження України;

- сформувати основи активного й у той же час зваженого державного регулювання іноземного інвестування з метою планомірного використання інвестиційного потенціалу.

Рішення вищезгаданих завдань дозволить прискорити темпи виходу економіки України із затяжної інвестиційної кризи й досягти відповідного рівня економічного росту пропорцій розподілу доходу, що здобувається, на споживання й заощадження, очікуваної норми прибутку, ставки позичкового відсотка, передбаченого темпу інфляції.

Як показує світовий досвід, масштабні інвестиції дозволяють не лише зупинити спад економіки й поживити виробництво, а й створити умови для вирішення іншого, ще більш складного завдання – проведення глибокої структурної інноваційної перебудови народного господарства країни. При цьому вирішальну роль у подоланні економічного спаду й поживленні виробництва в країні, що переходить до ринкової економіки, повинні відіграти виробничі інвестиції. Лише на їх основі можна здійснити відновлення основного капіталу, що, у свою чергу, забезпечить підвищення конкурентоспроможності продукції, завдяки зниженню витрат виробництва й поліпшенню її якості.

Висновки. Протягом останнього десятиліття в Україні відбувається скорочення обсягів інвестиційної діяльності за всіма джерелами інвестування, зокрема бюджетні асигнування зведені до мінімуму; обсяги валових доходів підприємств, призначених для капіталізації (прибуток, амортизація), явно недостатні; стимули довгострокового кредитування зруйновані; іноземне інвестування досить обмежене, і, до того ж, використовується нераціонально й неефективно. Проте падіння обсягів інвестування – це лише частина інвестиційної проблеми. Практика розвинених країн показує, що успіх процесів відновлення й зростання економіки визначається не лише розмірами інвестицій і темпами їхнього здійснення, а також їхньою структурою та якістю [1].

Як показують дослідження, спад інвестиційної активності в Україні загрожує інвестиційній безпеці держави та є наслідком формування несприятливого інвестиційного клімату в її економічному середовищі.

Як наслідок, інвестиційний клімат, що на сьогодні характерний для вітчизняної економіки, продовжує стримувати приплив потенційних іноземних інвесторів, тому продовжується спад надходжень у господарський оборот як національних, так й іноземних інвестицій.

Проблема активізації іноземного інвестування на промислових підприємствах України є досить актуальною, оскільки вона стосується подолання незбалансованості та недосконалості в процесах здійснення інвестиційної діяльності. Основними перешкодами на шляху до реалізації поставленої мети є недосконалість чинного законодавства та байдужість влади до ситуації, що склалася, економічний спад та низька конкурентоспроможність національних підприємств порівняно із закордонними представниками. Зазначені проблеми повинні вирішуватись не лише на рівні країни в цілому, але й на регіональному рівні зокрема. Це нагальні питання, адже саме на ефективній підприємницькій діяльності в Україні й буде базуватись стабільна та конкурентоспроможна ринкова економіка.

Список літератури

1. Якубовський М. М. Структурна перебудова економіки України: інвестиційний аспект / М. М. Якубовський // Моніторинг інвестиційної діяльності. – 2009. – № 4. – С. 10–19.
2. Прямі інвестиції в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://bin.ua/news/economics/economic/119426-pryamyje-inostrannye-investicii-v-ukrainu-za-i.html>>.
3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.
© І.О. Жувагіна, Г.І. Обуховська, 2012.

УДК 338.5:658.87

Нат.М. Гаркуша, ст. викл.

АНАЛІЗ ВІДХИЛЕНЬ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Розглянуто методичні підходи до аналізу відхилень як основного інструменту управління витратами підприємства роздрібною торгівлю. Здійснено аналіз сукупних витрат підприємств торгівлі на основі запропонованого автором методичного інструментарію.